

talà-oriental, concretant que es diu a l'Empordà i Girona.⁴

Sobre l'origen de la *g*-afegida al tipus cat.-oc.-fr. *granolla* (-*olha*, -*ouille*) hi ha hagut sobretot dues teories, car un breu suggeriment de Sainéan (*BhZRP*. x, 115), que sigui per una contaminació de GRANUM o *grana*, «per l'aspecte granulat de la bèstia» és tan poc versemblant que no val la pena d'entretener-s'hi (un fet tan general i antiquíssim, pertot, per influència d'idea tan poc afil!) Fora d'això s'ha dubtat entre si és deguda a una influència onomatopèica o a la contaminació d'un sinònim, i en particular el nom pre-romà —gallo-romànic sobretot— KRAKSANTOS: l'herència del qual hem estudiat detingudament a l'article GRAIXANDO.

En un cert sentit podem, sense escrúpols, posar-nos tots d'acord amb els partidaris d'allò, en la mesura en què ho formula Bloch: sigui quin vulgui l'origen, *granolla* s'imposà sobre *ranolla*, amb caràcter tan complet, perquè tenia més força expressiva i recordava més els verbs que expressen el so emès per la granota i animals de veu semblant fr. *croasser*, cast. *croar*, cat. *grallar*, it. *gracidare*, *crocidare*, b. ll. *croaxare* (citada per Schuchardt) etc. Però no es tracta de la victòria final, sinó dels primers passos i que aquests siguin deguts a un factor pre-romà, tot el quadro de conjunt que he traçat em sembla que ho imposa, i especialment el fet que l'àrea de *granolla/grenouille* es trobi precisament en les mateixes llengües que presenten els sinònims en qüestió, en particular els successors o succedanis de KRAKSANTOS.

Altrament els qui invoquen el nom de Schuchardt com a defensor, en aquest cas, de l'onomatopèia (en els seus *Rom. Lehnwörter im Berb.* 1918, 28-31) no veuen que ho feia sobretot perquè afirmava que el ll. tardà *craxantus* era una onomatopèia, i en el seu temps no s'havia demostrat la parentela i estructura pre-romana d'aquest mot, ni es tenia encara coneixement cabal de la seva importància en romànic i de les seves vastes afinitats en l'onomàstica gallo-romana i en indoeuropeu (no fou fins després que AThomas, Jud i jo mateix ho anàrem posant de relleu). Jud va replicar en *Rom.* XLV, 1919, 273-4, que la influència decisiva havia de ser la del sinònim pre-romà KRAKSANTOS, i jo ja vaig dir també el mateix en una nota breu del DCEC (III, 989a45-8) (Gamillscheg també i Moll, *AORBB* III, 53, no es decideix).

A les raons donades afegim-hi que és preferible una explicació que doni compte alhora de la *g*-afegida en *granolla* i de la *-s*-afegida en la variant *rasna* (> *raina*, *raineta*, *grasnota* > *granyota*, ll. tardà *arasnais*). També la variant *rasneta* > *raineta*, *rainette* etc. està limitada al complex cat.-oc.-fr., i s'estén a les mateixes tres llengües. Com hem vist a l'article GRAIXANDO aviat hi hagué variants *crassantus* (*Anthologia Latina*), en l'onomàstica de les dues Gàl·lies apareixen *Krasnikena*, *Krasso*, *Krassiknos*, it. dial. *grassella*, friülà *cràssule* etc. Si la *g*-afegida és deguda a aquest grup que hem estudiat allí, l'altre afegit, el de la *-s*-del tipus *rasna*, i **grasnota* > *granyota*, difícilment es po-

dria explicar per res més que la influència d'aquest grup pre-romà. Quant a la *g*- ja he dit que a la seva consolidació i triomf pot haver contribuït el factor onomatopèic; i ara afegiré que altres noms pre-romans dels batracis pogueren col·laborar en l'empenta inicial: un mot ibèric ell als vellíssims noms de la granota que perviuen en els dialectes bascos (*i-gel* i *u-gario*), i els noms de l'altre batraci, *GALÀPET* i *GRIPAU*.

El lingüista més important i seriós que s'ha oposat a l'explicació pre-romana és Rohlf's, que en termes força ingenus escriví que cal renunciar a la influència de CRASSANTUS «vist que Pascoli, *Canti di Castelvecchio*, testifica gre-gre com a crit de les granotes» (*ASNSL* CLXIII, 253). Valenta ajuda! Per a tal viatge no calen alforges: ningú no havia posat en dubte que la cosa es percebi aproximadament així. El que cal és explicar l'impuls inicial i per què això s'ha produït precisament en aquelles tres llengües (i no en les altres).

Es comprèn l'escepticisme de Rohlf's, no sols per altres raons, que com s'ha vist no nego del tot, sinó també pel fet que ell s'havia especialitzat en l'estudi de noms d'animals etc., basats en la imitació de llurs «veus» o crits per aclamar-los. I d'altra banda per la descoberta, que és obra d'ell, d'alguna forma dialectal italiana amb *gr-*. Rohlf's és l'estudiós dels parlars del Cilento i Calàbria. En el Cilento, zona reduïda entre Calàbria i Campània hi ha *granúnğa* o *granúnğula* «ranocchio» (*ZRP*. LVII, 1937, 439); precisa Battisti (*RLiR* III, 1928, 21) que *granonkja* del S. de Campània només arriba al golf de Policastro; amb la Calàbria comença l'hellenisme *vrótiķu* (< βάρταχος), si bé a la província de Cosenza reapareix *ranunchia*, *ranunchiu*, *ranugna*, i amb algun punt escadusser de *granúnchiu*.

Sembla que és cosa de plantejar si no es tracta de influències de les colònies provençals-piemonteses, que justament van ser tan nombroses i influents a la zona calabro-sícula. Almenys cal afirmar que una flor no fa estiu, ni unes poques no fan primavera (hi ha també un *grandocchia* en el parlar adriàtic de Servigliano, *ARom.* XIII, 256, no em dol d'afegir-hi aquest testimoni): que en alguns punts esparsos de la Península italiana apareguin unes poques formes en *gr-*, i que allà la gènesi es degui a una influència onomatopèica, la cosa està tan isolada a Itàlia i documentada en data tan recent, que no pot fer trontollar la solidesa de les proves donades quant al bloc, extens, antiquíssim i indiscontinuu, de cat. *granolla/granota*, oc. *granolha*, fr. *grenouille*.

Hi ha d'altra banda, com posaren de relleu Simonet (*Glos.*, p. 243), Dozy (*Suppl.* I, 189; II, 460) i Schuchardt (*l.c.*), certes formes magrebines que suposen una base comuna *GRANA 'granota'.⁵ Si això pot ser una romanalla de llatinitat nord-africana, o més aviat un de tants termes mossàrabs propagat al Magreb o traslladat allà per la immigració creixent de moros i moriscos dels P. Cat. i Andalusia, no està aclarit, ni es pot decidir en forma objectiva i definitiva. Sobretot si fos això últim res no ens impediria d'admetre que en aquest tipus, al capdavant hispànic, *GRANA, va actuar també la influència del pre-romà KRAKSANTOS i